

Živi DOLGČAS?

BARVA PRSTI.

Piše **Blaž Repe**

V povprečju je naše oko sposobno ločiti kar pol ducata milijonov različnih barvnih odtenkov. Kljub temu, ko pri oblačenju želim uskladiti zgolj dva, sem pri svojih najbližjih najpogosteje tarča posmeha. Moški, pač. Med barvno slepimi je več moških. In potem sem jaz tisti, ki kar pri nekaj predmetih predava o barvah in barvnih sistemih. Kakšne barve uporabi-

ti pri računalniški kartografiji, da bo izdelek vsaj približno učinkovit in lep. Na drugi strani o barvi prsti. Kakšne so, zakaj nastanejo in kaj nam povedo. Če bi vas vprašal, kakšne barve so lahko prsti, bi verjetno rekli rjave ali črne, mogoče še rdeče in oranžne. Rumene, sive? Ja no, to tudi. Bele, zelene in modre? Ne, to pa že ne. O, pa ja!

Barva je hecna lastnost prsti. Skoraj na nič ne vpliva, a hkrati zrcali procese, ki potekajo v prsteh. Ker smo ljudje večinoma vizualni tipi, so v preteklosti menili, da je to gotovo zelo pomembna lastnost, in so po barvi poimenovali tipe prsti. Zadržega nastane, ker osnovnih odtenkov

prsti ni prav veliko. Predvsem imajo naše povsem črne gorske prsti zelo malo skupnega z ruskimi črnicami ali mladimi vulkanskimi prstmi na Japonskem. Skoraj vse klasifikacije prsti so zaradi prisotnosti barve prsti v naši zavesti delno ohranile barvo kot del poimenovanja, čeprav se to počasi opušča. Mi nismo izjema in situacija je pri nas še posebno nerodna, saj je velika večina prsti Slovenije v tem ali onem rjavem barvnem odtenku. Barva je ostala na prvem mestu le še pri osnovnem terenskem proučevanju prsti in jemanju vzorcev. Ko pravilno izkopljemo profilno jamo, vse tja do matične podlage, horizonte najprej razme-

jimo prav na podlagi barve, ki je najbolj očitna. Kako se o barvi prsti lahko pogovarjamo? Svetlo rjava je namreč lahko kar koli. Za to obstaja poseben standardni barvni atlas, podoben tistemu, ki ga imajo v trgovini s pripomočki za pleskanje. Barvo tako določimo z osnovnim barvnim tonom in številka, ki označuje svetlost in nasičenost. Vsak potem ve, da koda 10 YR 4/2 pomeni temno rumenkasto rjava.

O barvi odločajo količina organske snovi v prsti, vodno-zračne razmere in železovi oksidi. Prsti so torej temne, proti črni obarvane takrat, ko so vlažne ali ko imajo veliko humusa. To pomeni, da so v naravnih razmerah blizu površja vedno temnejše, kar z globino kar hitro izgine. Razen če ne gre za ruske černozejome, kjer se humus vleče tudi več kot meter globoko. Če je v prsteh mangan, bomo črne prevleke našli globlje. Mlade prsti, ki vsebujejo veliko razdrobljene, a nespremenjene kamnine, lahko obarva tudi matična podlaga. Nekatere prsti pri nas zaradi permskega peščenjaka ljubko povlečejo proti vijolični. Veliko ima pri barvi opraviti še železo. Njegovi oksidi v zelo tankem sloju prevlečejo glinaste

delce. Železov oksid poznamo tudi kot rjo, ki je ... Tako je! Oranžna, rjava ali rdeča. Bolj ko je toplo in sušno, bolj so prsti rdeče, recimo v Sredozemlju, pri nas pa je več padavin in ni tako vroče, zato so naše prsti obarvane večinoma rjavo. Če prsti zalije voda, pomeni, da zmanjka kisika. To ustavi oksidacijo in uveljavi se nasprotna redukcija. Reducirano železo je sivo in takšne so tudi prsti. Prav namočene prsti lahko zaradi mangana in drugih primesi postanejo modrikaste ali zelenkaste. Voda, ki sicer ne zastaja, ampak prosto teče skozi profil navpično navzdol, s seboj odnaša drobne delce. Prav tiste, ki so nosilci barve, zato se rjava ali rdeča premeščata v isti smeri. Blizu površja se prsti začnejo počasi razbarvati, najprej v svetlo rjavo, potem rumeno, sivo in na koncu povsem belo. Prsti, pri katerih se zaradi izpranosti pojavlja bela »brada«, sodijo med najstarejše in jim rečemo podzoli. V svetovnem merilu je barvna pestrost še veliko večja in vsaka je posledica povsem svoje kombinacije naravnih dejavnikov in vsega, kar se dogaja pod našimi nogami. Zato je še kako prav, da barvo poznamo, še po-

membneje je, da znamo razložiti, kaj je njen vzrok.

Pred nekaj leti nas je glavni otvoritveni govornik na vseevropskem kongresu tistih, ki se tako ali drugače ukvarjamo s prstmi, pokaral, češ, kaj tarnamo, da so prsti zapostavljene, da je veda premalo prepoznavna, da so raziskovalci s tega področja neupoštevani, da prsti ni v zakonodajah, da gre za umazanijo, ki nikogar ne briga, kaj šele, da bi jo celo varovali ... Skratka, za to smo si krivi kar lepo sami, ko pa so slike našega ljubega objekta proučevanja nezanimive, puste, sive, dolgočasno rjave, celo neostre in kažejo neatraktivno gmoto gradiva. Sam nisem fotograf niti nekdo, ki bi delal dobre posnetke. Vsakega toliko časa se mi kakšen (po mojih merilih) posreči, a niti ne vem natančno, zakaj. Včasih je študentom že na terenu, v senčnem zavetju gozda, presneto težko prikazati vse drobne razlike v barvnih odtenkih. Kaj naredi šele vsaj tehnično dober in nezamegljen posnetek, da o barvah sploh ne govorimo. Očitno smo še precej bosi na področju marketinga, ampak Polet ogromno pripomore v tej smeri. ■

Peak Performance